

Aile Birimini ve Evliliği Korumada Hayânın Önemi

Arapça olan “Hayâ” kelimesini tam anlamıyla çevirmek zordur. Çoğu zaman; iffet, özsaygı, utangaçlık, çekingenlik, mahcubiyet ve şeref olarak çevrilir.

Hayâ, müminlerin Allah’ın (svt) hoşnut olmadığı davranışlardan kaçınmasına yardımcı olan bir özelliktir. Bunun nedeni, Hayânın müminlerin iffet ve namusumuza yakışmayan, ahlak veya edepten yoksun olan davranışlarda bulunmaya yeltendiklerinde huzursuzluk hissetmelerine sebep olmasıdır. Müminlere El-Basir (herşeyi gören) ismiyle Yaraticıları ile olan ilişkileri hatırlatıldığı için böyle hissederler.

İşte bu yüzden İslam’da çok önemli bir kavram olarak görülüyor. Aslında bu aşağıdaki hadiste de belirtildiği gibi, kişinin İmanı ile sağlam bir bağı olan İslam’ın belirlenen özelliklerinden biri olarak tanımlanıyor. «إِنَّ الْحَيَاءَ وَالْإِيمَانَ قَرْنَا جَمِيعًا، فَإِذَا رُفِعَ أَحَدُهُمَا رُفِعَ الْآخَرُ.» “**Hayâ ile iman, ikiz kardeştir. Biri giderse diğeri de gider** (Beyhaki)

Hayâ İmanımızla birlikte, Yaraticımızın (svt) nasıl davranmamız konusunda belirlediği sınırları hatırlamamıza yardımcı olur. Heva ve heveslerimizi kontrol etmemize yardımcı olur ve böylece davranışlarımızı Allah’ı razı edecek şekilde yönlendir. Hayâyâya sahip olduğumuz zaman, Allah ile olan ilişkimizin farkında olduğumuz için iffetimizi korur ve ahlaksızlıktan uzak dururuz. Bu sebeple, ahlaksız sayılabilecek herhangi bir şeyin yakınından bile geçmeyiz. Diğer bir deyişle, hayâ Müminlerin Allah’a karşı görevlerini yerine getirmesine, aynı şekilde diğerlerine karşı sorumluluklarını ve görevlerini de yerine getirmelerine yardımcı olacaktır. Bunlardan kaçınmak ise, anlayacağımız gibi, Allah’ın rızasından mahrum kalmamıza sebep olacaktır.

Bundan dolayı hayâsız olmak Müslüman olmakla taban tabana zıttır. Rasulullah (sav) hayâsız olanlar için şöyle demiştir: «إِذَا لَمْ تَسْتَحْيِ فَاصْنَعْ مَا شِئْتُ» “**Utanmazsan dilediğini yap!**” (Buhari 3484)

Bir âlim olan el-Haafiz şu sözleri söylemiştir: “o zaman dilediğini yap” bir tehdittir. Şöyle ki, dilediğini yap, Allah da sana onun karşılığını versin.

Ne yazık ki, Müslümanlar, Peygamberimizin (sav) sözleriyle kastedilenin tam tersini ifade eden laik liberal değerlerin etkilerinden dolayı bu önemli özelliğe dair anlayışlarını kaybetme tehlikesi altındadır. Aslında bu değerler onlara, “**dilediğini yapmalısın**” mesajını veriyor. Bu mesaj, özel hayatımızdan ve özellikle İslam’inkinden büyük ölçüde farklı olan liberal görüşün benimsediği kadın ve erkek arasındaki ilişki başta olmak üzere başkalarıyla olan ilişkilerimiz üzerinde büyük bir etkiye sahiptir.

Bu, Müslüman toplumlar arasındaki boşanma oranlarında gördüğümüz artışın sebeplerinden biridir. Çünkü karşı cins ile yakın ilişkiye sadece evlilik çatısı altında izin veren İslami fikir, Müslümanlar arasında Batılı liberal düşüncelerin egemen olmasından dolayı, değişmektedir. Bu İslam dünyasında ya da Batı’da yaşayan Müslüman toplumlar arasında görülen bir durumdur.

“Kişi istediğini yapabilir” telkin eden hayat görüşünün; İslam’da hayâ ile ilişkili ana kavramlar üzerinde sahip olduğu bir etkisi söz konusudur. Hızla değişmekte olan bu kavramlar evlilik hayatını, buna bağlı olarak da ailenin birliğini olumsuz yönde etkilemektedir.

1) Kadınların ve erkeklerin özel ve sosyal hayatta serbestçe bir arada bulunması

Müslümanlar, gün geçtikçe kadın ve erkek arasındaki ilişkinin temel ilkesinin birbirlerinden ayrı olmaları gerektiğine dair farkındalıklarını kaybediyorlar. Bunun nedeni, bu fikrin, karşı cinsle bir arada olmanın yaygın ve toplumun her kesiminde görülen bir durum olduğu Batılı liberal toplumlarda teşvik edilen fikirden farklı olmasıdır.

Erkek ve kadın arasındaki ilişkiye hiçbir kısıtlama getirilmediğini yol kenarındaki reklam panolarında, radyo ve televizyonlarda bile duyuyor ve görüyoruz. Çevremizdeki ve özellikle de popüler kültürle yoğrulmuş bir toplumda, kadın ve erkeğin rahatça etkileşime geçebileceğine ve

bunun son derece kabul edilebilir olduğuna dair genel mesaj arttıkça, bir Müslümanın karşı cinsle rahat bir şekilde etkileşim halindeyken hissetmesi gereken huzursuzluk, doğal olarak azalacaktır.

Bu nedenle, kendimize Allah'ın bu gibi hususlarda bize bildirdiği şeyi ve hem kadınlara hem de erkeklere birbiriyle iletişim kurarken hayâlı olmayı emrettiğini hatırlatmak oldukça önemlidir.

﴿قُلْ لِّلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَٰلِكَ أَرَزَكُنِي لَّهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ﴾ “Mü'min erkeklere söyle, gözlerini haramdan sakınsınlar, ırzlarını korusunlar. Bu davranış onlar için daha nezihdir. Şüphe yok ki, Allah onların yaptıklarından hakkıyla haberdardır.” [An- Nur: 30] ﴿قُلْ لِّلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ﴾ “Mü'min kadınlara da söyle, gözlerini haramdan sakınsınlar, ırzlarını korusunlar. (Yüz ve el gibi) görünen kısımlar müstesna, zînet (yer)lerini göstermesinler. Başörtülerini ta yakalarının üzerine kadar salsınlar. ”. [An- Nur: 31]

Bu nedenle, iffetimizi ve namusumuzu tehlikeye sokabilecek her şeyden kendimizi korumak zorundayız.

2) Çevremizde şehveti tetikleyen materyallerin çok olması

Televizyonda, müzikte ya da internette karşımıza çıkan şeylerin çoğu edep dışı sahneler ve hayâsız davranışlar içermektedir. Buna rağmen, zamanımızın çoğunu ailemizle beraber bu programları izleyerek veya bu müzikleri dinleyerek geçiriyoruz. Neredeyse bütün popüler diziler ya da filmler, evlilik öncesi veya evlilik dışı ilişkileri konu alıyor. Aslında bu programlar, çıplaklık, evlilik dışı ilişkiler, eşcinsellik ve ahlaksız davranışlar gibi, bizim için haram olan kavramlara karşı hissettiğimiz duyguları normalleştirmeye ve bizi onlara karşı duyarsızlaştırmaya yarıyor.

Örneğin, porno izlemenin evlilik hayatında sorunlara yol açtığı kanıtlanmış olmasına rağmen, hala kolayca ulaşılabilir. Yakın zamanda yapılan bir ankete göre, ABD'de yaşayan 18 ile 30 yaş arası erkeklerin %80'i, düzenli olarak izlediğini itiraf etmiştir. Ne yazık ki bu, aynı zamanda Müslümanları da etkileyen bir problemdir. Kadınların küçük düşürücü, cinsel içerikli bu hallerini izlemek, onları tek amaçları erkeklerin arzularını tatmin etmek olan objelere dönüştürmektedir. Peki, bunun karı-koca arasındaki ilişkide ne tür etkileri olacaktır? Bunlar, ahlaka aykırı her türlü davranışın önünü açmaktadır.

Ancak, hayâ kavramını ve şeriatın “**Harama vesile olan da Haramdır**” kuralını anlamak, Müslümanların bu gibi şeyleri izlemek, dinlemek ya da iffet duygularına zarar verecek herhangi bir eyleme teşebbüs etmekten kaçınmasına yardımcı olmaktadır.

Bu yüzden hayâ bu tür davranışlardan uzak durmamıza ve iç sorumluluğumuzu inşa etmemize yardımcı olacaktır. Böylece, Allah ile olan ilişkimiz ve O'na karşı sahip olduğumuz sorumluluklarımızdan dolayı evimizin içindeki özel hayatımızda bile günah işlemeye meyil etmeyeceğiz.

3) Hayâ ve İslami giyinme adabı

Hayâ aynı zamanda, Müslüman kadın ve erkeklerin giyim kurallarına ilişkin olarak uygulanması gereken önemli bir kavramdır. Böylece kendilerine mahrem olmayan herhangi birini etkileyecek şekilde giyinmekten kaçınmış olurlar. Bu, Müslüman kadınlar için teberrucdan kaçınmayı da kapsayan İslami giyinme kurallarını tam anlamıyla uygulamak demektir. Teberruc, namahrem erkeklerin (evlenebileceği kişiler) yanında onları etkileyecek şekilde süslenmesi, takması veya makyaj yapmasıdır.

Ne yazık ki günümüzde, sözüm ona “İslami moda Endüstrisi” İslam'ın giyim kurallarına ve hayâ kavramına uymamakta ve kadınları toplumda güzelleştirmeyi amaçlamaktadır. Mesele birçok Müslüman bacımızın çarşaf veya cilbab giydiğini ancak giyim şekillerinin teberruc olduğunu ya da yürüyüş ve erkeklerle konuşma şekilleri hayâyı temsil etmesi gereken kıyafetleri ile tamamen çeliştiğini görmekteyiz. Nitekim çarşaf, Müslüman bir kadının hayâsına, koruması gereken iffetine ve namusuna ilişkin temsil etmesi gereken şeyi yansıtmaktan ziyade moda olduğu için giyilmektedir.

Müslüman erkekler için hayâlı olmak, İslami kurallar çerçevesinde davranmak ve giyinmek demektir. Mesela, Müslüman bir erkek ve kadının birbirleriyle konuşurken çok serbest olmadıklarından, şakalaşıp gülmediklerinden, fazla rahat bir tutum sergilemediklerinden yani Allah'ın iletişimlerine koyduğu sınırı göz ardı etmediklerinden emin olmaları gerekir. Bizi karşı

cinsle bu şekilde sosyalleşmekten alıkoyacak kavram hayâdır. Bunun dışındakilerinin İslam'da yeri yoktur.

4) Karı ve koca arasındaki güven:

Batı'da, kişinin eşiyle paylaştığı en mahrem detayları arkadaşları ile konuşması oldukça normaldir. Ama İslam'da bu tam tersidir.

Rasulullah (sav) şöyle buyurmuştur: «إِنَّ مِنْ أَعْظَمِ الْأَمَانَةِ عِنْدَ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الرَّجُلُ يُفْضِي إِلَى امْرَأَتِهِ وَتُفْضِي إِلَيْهِ ثُمَّ يَنْشُرُ سِرَّهَا» «Şüphesiz ki kıyamet gününde Allah nezdinde mevkii en kötü olacak (başka bir rivayette ise, emanete hıyanetin en büyüğü) insanlardan biri, karısı ile beraber olduktan sonra, onun sırrını ifşâ edendir.» (Müslim).

Evliliğimizle alakalı mahrem detayları aile üyeleri, arkadaşlar ve başkaları ile paylaşmak, haram olmanın yanı sıra huzursuzluk, kin, kıskançlık ve dedikodu gibi birçok soruna da yol açmaktadır. Bu yüzden, Allah'ın bu tarz davranışlardan hoşnut olmadığını farkında olup, eşimiz hakkında başkaları ile konuşurken hayâlı olmalıyız.

Sadece mahrem detayları konuşmaktan kaçınmakla kalmayıp, eşimizi bütün zararlı konuşmalardan da korumalıyız. Hatalarını gizli tutmalı ve onları küçük düşürüp alay konusu olacak her türlü şeyden korumalıyız.

﴿هُنَّ لِبَاسٌ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لَهُنَّ﴾ **“Onlar, size örtüdürler, siz de onlara örtüsünüz.”** [Bakara 187].

Örtünmenin manası, kişinin bedenini bütün zararlı etkenlerden korumayı amaçlamasıdır. Bu nedenle, eşimizi elimizden geldiğince her türlü haramdan korumalı ve buna sırf şikâyet etmiş olmak için birbirimizin hatalarını başkalarına anlatmaktan kaçınmakla başlamalıyız.

Sonuç olarak Hayâ, Müslümanların sahip olması gereken koruyucu bir özelliktir. Doğru yolda kalmamıza yardımcı olur. İffetimizden taviz veren, karşı cinsle olan ilişkimizde Allah'ın sınırlarını aşan veya Allah'ın hoşnutsuzluğuna yol açan herhangi bir şeye karşı huzursuzluk duygusuna neden olarak doğru yolda kalmamıza yardımcı olur. Aslında bu duygu, müminlerin ahlaksızlığı hoş görmesine engel olan bir güçtür. Bu nedenle, yaşamımızın tüm yönlerini şekillendirecek bu özellik, hayati önem taşımaktadır. Buna, bir başkasıyla en özel ilişkiye sahip olduğumuz evlilik kurumu da dâhildir. Eşimiz ile alakalı konularda da hayâlı olmak, birbirlerine karşı sahip oldukları karşılıklı güvene dayalı bağ için de hayati öneme sahiptir. Hayâ, Allah'ın belirlediği sınırlar çerçevesinde, heva ve heveslerimizi dizginlememize de yardımcı olacaktır.

Hayânın hiçbir rolünün olmadığı ve önem verilmeyen bir özellik olduğu toplumlarda – Batı'da ve Müslüman Dünyasında – yaşamının zorluklarını anlamalıyız. Aslında, laik liberal devletlerde, ahlak kavramı aşağılanmakta, hor görülmekte, kaçınılmakta ve çağdışı olarak yaftalanmaktadır. Bu yüzden, bireysel olarak bu özelliği sürdürmek için elimizden geleni yapsak da, tehlike yine de devam edecektir. Bunun nedeni, hayânın toplumun genelinde bütün vatandaşların dürüst ve ahlaklı bir şekilde davranmalarına yardımcı olmak adına bir gereklilik olmasıdır. Sadece Peygamberlik metoduna dayanan Hilafetin uyguladığı İslami bir yönetim sistemi, toplumun Hayâ ve Takvayî toplumun özellikleri olarak tanımlanmasını sağlayabilir.

Yüce Allah, bize aşağıdaki ayette Hayâ duygusunu yitirmiş olanları hatırlatır:

﴿إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ آمَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾

“İnananlar arasında hayâsızlığın yayılmasını arzu eden kimseler var ya; onlar için dünya ve ahirette elem dolu bir azap vardır. Allah bilir, siz bilmezsiniz.” [Nur 19]

Hizb ut Tahrir Merkezi Medya Ofisi Adına

Yasmin Malik

Hizb ut Tahrir Merkezi Medya bürosu Üyesi